

Udržitelnost v obcích a regionech

Fórum udržitelného rozvoje, 7.11.2025

Ministerstvo životního prostředí

Program

Program

Lucie Svobodová (MŽP)	Propojení SDGs s lokální úrovní a konceptem VLR (Voluntary Local Review)
Tomáš Kažmierski (MŽP)	Reforma místní Agendy 21 (MA21) – přechod na Místo 2050 (M2050)
Tomáš Harant (MAS)	Metodika programu M2050 a role MAS v jeho implementaci + Diskuze s účastníky
Jan Kurka (Susto)	Hlavní zjištění z přípravy publikace: Jak na udržitelné obce
Michal Svoboda (Obec 2030)	Platforma Obec 2030 – dobrá praxe udržitelnosti obcí v ČR
Závěrečná diskuze	Q&A Sdílení zkušeností, podněty k usnadnění realizace udržitelných projektů

Co jsou SDGs?

- **Cíle udržitelného rozvoje (SDGs)** jsou globální cíle přijaté OSN v roce 2015.
- Cílem je dosáhnout udržitelného rozvoje do roku 2030.

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

17 CÍLŮ PRO PŘEMĚNU NAŠEHO SVĚTA

SDGs v České republice

- ČR přijala **Strategický rámec Česká republika 2030 (aktualizace 2024)**.
- Převodník mezinárodních závazků ČR (Agenda 2030, SDGs)
- Dlouhodobý rozvojový rámec pro ČR
- Mnoho měst a obcí začíná začleňovat SDGs do svých strategií.
- www.cr2030.cz

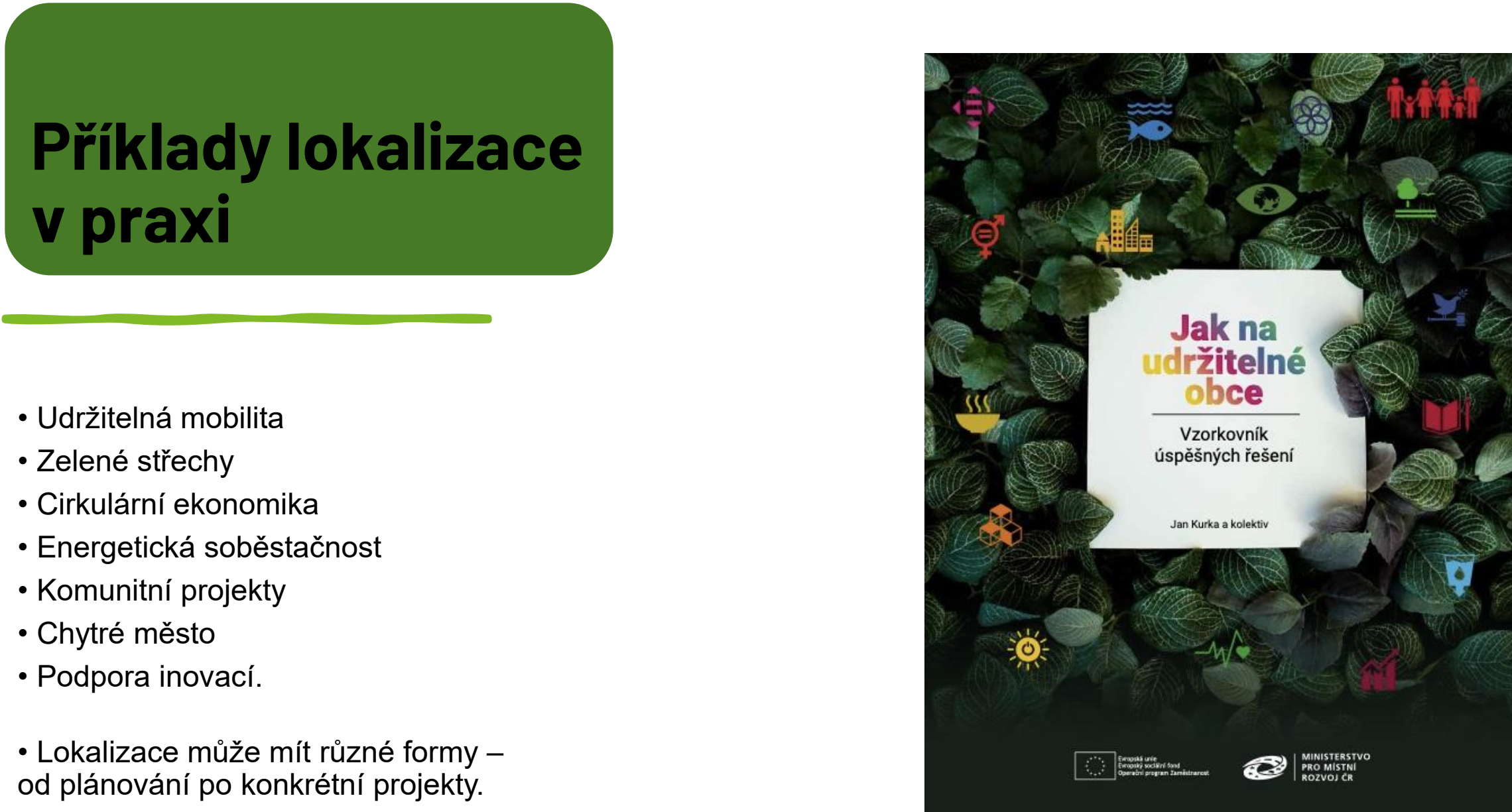

Aktualizovaný strategický rámec
Česká republika 2030
s výhledem do roku 2050

Příklady lokalizace v praxi

- # Příklady lokalizace v praxi
-
- Udržitelná mobilita
 - Zelené střechy
 - Cirkulární ekonomika
 - Energetická soběstačnost
 - Komunitní projekty
 - Chytré město
 - Podpora inovací.
-
- Lokalizace může mít různé formy – od plánování po konkrétní projekty.

Nástroje pro lokalizaci

Pomáhají sledovat, plánovat a vyhodnocovat pokrok:

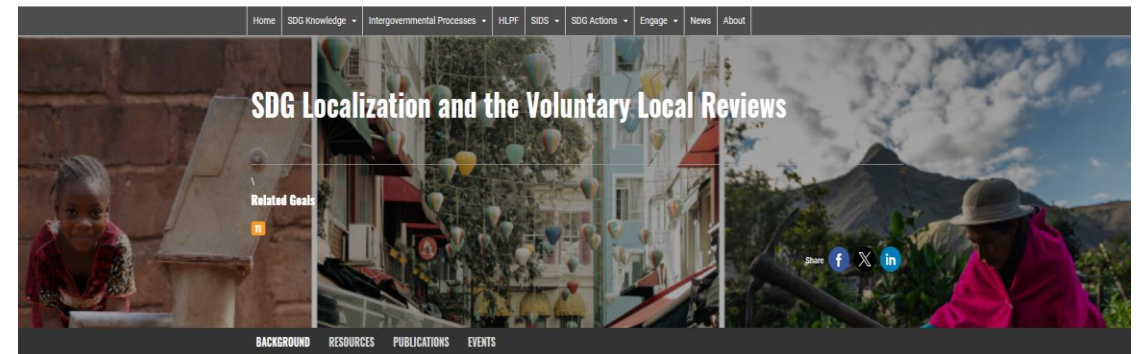
- **Místní Agenda 21 / Místo 2050**
- **Indikátory udržitelnosti**
 - www.sdg-data.cz
- **Voluntary Local Review**
 - **Místní dobrovolný přezkum** pokroku v plnění SDGs
 - <https://sdgs.un.org/topics/voluntary-local-reviews>

místní Agenda 21

Department of Economic and Social Affairs
Sustainable Development

Background

When adopting the 2030 Agenda, United Nations member States committed to working closely with local and regional governments on the implementation of the Sustainable Development Goals (SDGs). Since 2015, metropolises, small cities, regions and their associations alike have been actively localizing the 2030 Agenda, bringing the SDGs closer to the people they serve and using the framework as a tool for planning and execution.

As part of its follow-up and review mechanisms, the 2030 Agenda for Sustainable Development encourages member States to 'conduct regular and inclusive reviews of progress at the national and sub-national levels, which are country-led and country-driven' (paragraph 79). Paragraph 89 of the 2030 Agenda calls on major groups and other stakeholders, including local authorities, to report on their contribution to the implementation of the Agenda.

In this spirit, local and regional governments are increasingly engaging in such sub-national reviews of SDG implementation, also called Voluntary Local Reviews (VLRs). While the VLRs hold no official status, the process of undertaking these sub-national reviews is providing multiple benefits to the entities engaging in them and to SDG implementation at large. These VLRs can also help to reinforce vertical coherence and complement and contribute to the national Voluntary National Review of SDG implementation.

Lokální dobrovolný přezkum Voluntary local review (VLR)

Místní přezkum pokroku v naplňování Cílů udržitelného rozvoje (SDGs)

Dobrovolný nástroj, kterým města, regiony a obce hodnotí svůj pokrok v naplňování SDGs.

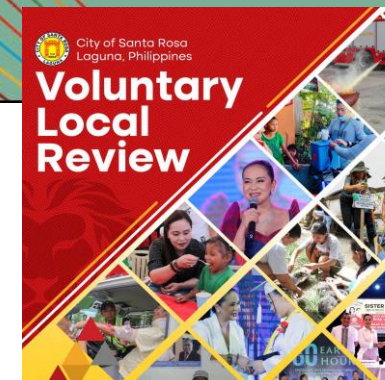
Nemá oficiální status jako národní přezkumy (VNR), ale lze jej předložit OSN a publikovat.

VLR podporuje spolupráci mezi lokální, regionální a národní úrovní.

Doporučené části VLR

1. Úvodní prohlášení a hlavní body
2. Kontext obce/regionu, motivace
3. Metodika a proces přípravy
4. Politika a podpůrné prostředí
5. Pokrok v plnění SDGs
6. Silné a slabé stránky obce
7. Analýza pokroku, výzvy a příležitosti
8. Závěry a doporučení
9. Přílohy: Grafy, tabulky, mapy

Proč se zapojit?

Zvyšuje prestiž a mezinárodní viditelnost obce

Otevírá cestu k novým partnerstvím a financím

Pomáhá integrovat SDGs do místních strategií

Umožňuje lépe identifikovat priority a slabá místa

Posiluje důvěru občanů díky veřejným konzultacím

Umožňuje srovnání výsledků s jinými městy

Děkujeme za pozornost

Ministerstvo životního prostředí

@mzpcr

@ministerstvo_zp

Ministerstvo životního prostředí

@ministerstvozivotnihoprostredi

Reforma MA21 → přechod k M2050

Koncepce základní úrovně M2050

Ministerstvo životního prostředí

Stávající stav MA21

Ministerstvo při zachování stávajícího modelu nedisponuje dostatečným počtem odborníků pro audity a oponentury.

K dalšímu rozvoji MA21 brání především přílišná byrokratická a administrativní náročnost ze strany samotných obcí.

Koncepce M2050

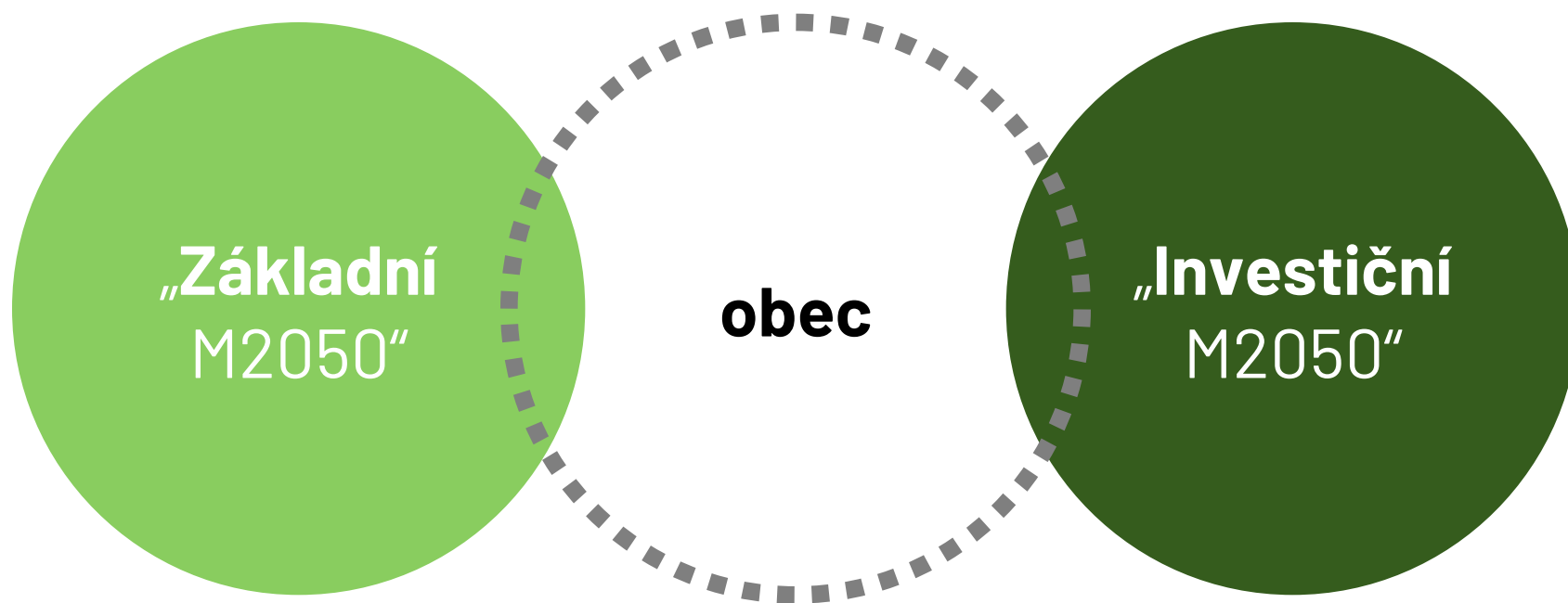
vychází z:

- **globálních cílů udržitelného rozvoje OSN**
- schválené **Strategie Česko 2030 (prodloužené do 2050)**
- **evropské politiky boje s klimatickými změnami** (režim **ESG** a **taxonomie EU**)
- současných základních, celosvětových **trendů, které se projevují na místní úrovni** (tj. *klimatická změna a hlubší ochrana životního prostředí, stárnutí obyvatelstva a jeho zdravotní stav (tzv. civilizační nemoci) a rozvoj digitálních technologií včetně AI*)

Pro připravený návrh reformované MA21

je aktuálně zvolen **název Místo 2050** (zkráceně: **M2050**),
který **odkazuje na místní úroveň a rok prodloužení** uvedené **strategie**.

Místo 2050

Místo 2050

„Investiční
M2050“

- prostředek pro **ověření způsobilosti obcí získávat financování** pro velké investice
- **environmentálně relevantní témata**
(doplňková sociální a veřejnosprávní)
- **při žádostech o veřejné prostředky** by **pro obec** mělo být **nevýhodné neplnit základní požadavky** „Investičního M2050“

„Základní
M2050“

- **akce městské samosprávy**, které se uskutečňují **ve spolupráci se subjekty z jiných sektorů** nebo **občany**

Plány Základního M2050

je proto třeba

- **soustředit obce na několik málo, ale prvořadých témat (problémů, cílů),**
- **a to tak, aby celý systém byl:**
 - **jednoduchý**
 - **nenákladný**
 - **dobře proveditelný**
 - **atraktivní i pro menší obce (!)**

Tematické oblasti M2050

- E1 Úspory energie a materiálů a komunitní energetika
- E2 Dekarbonizace a podpora rozvoje obnovitelných zdrojů elektřiny
- E3 Péče o zeleň, vodu a biodiverzitu ve městě
- E4 Ostatní (Životní pohoda občanů)
- E5 Vzdělávání v oblasti UR a zvyšování povědomí o klimatické změně
- S1 Děti a mládež
- S2 Lidé s nedostatečně zajištěným bydlením
- S3 Podpora aktivního způsobu života ve stáří
- S4 Podíl na zlepšování zdravotního stavu obyvatel
- S5 Komunitní centra a aktivity posilujících sociální soudržnost na místní úrovni
- G1 Zlepšení fungování města/obce – péče o finančně zdraví, antikorupční opatření
- G2 Vnější vztahy – podpora místní demokracie, digitalizace služeb pro občany aj.

Další plány M2050

- **Příprava koncepce tzv. investiční úrovně**
- **Revize a restart včetně názvu**
- **Testování (projekt OPZ+)**
- **Zvyšování povědomí o tomto nástroji**

Děkujeme za pozornost

Ministerstvo životního prostředí

@mzpcr

@ministerstvo_zp

Ministerstvo životního prostředí

@ministerstvozivotnihoprostredi

Metodika programu M2050 a role MAS v jeho implementaci

Ing. Tomáš Harant, zpracovatel metodiky M2050

07. 11. 2025, Workshop Udržitelnost v obcích a regionech

Stav přípravy Metodiky M2050

- Metodika pro základní úroveň M2050 v 1. připomínkovém řízení realizačního týmu.
- Následovat bude projednání na širším plénu ve formátu kulatého stolu/pracovní skupiny.
- Předpoklad sběru připomínek a projednání v 11/2025, finalizace 12/2025
- Přípravy na Metodice pro investiční úroveň již byly zahájeny.

1) Strategie

2) Roční akční plán s vazbou na ESG

3) Mezisektorová partnerství

4) Zveřejňování výsledků a sebehodnocení

Místní akční skupiny v číslech

180 ⁺⁷ městských MAS
místních akčních skupin

90%
pokrytí území České republiky

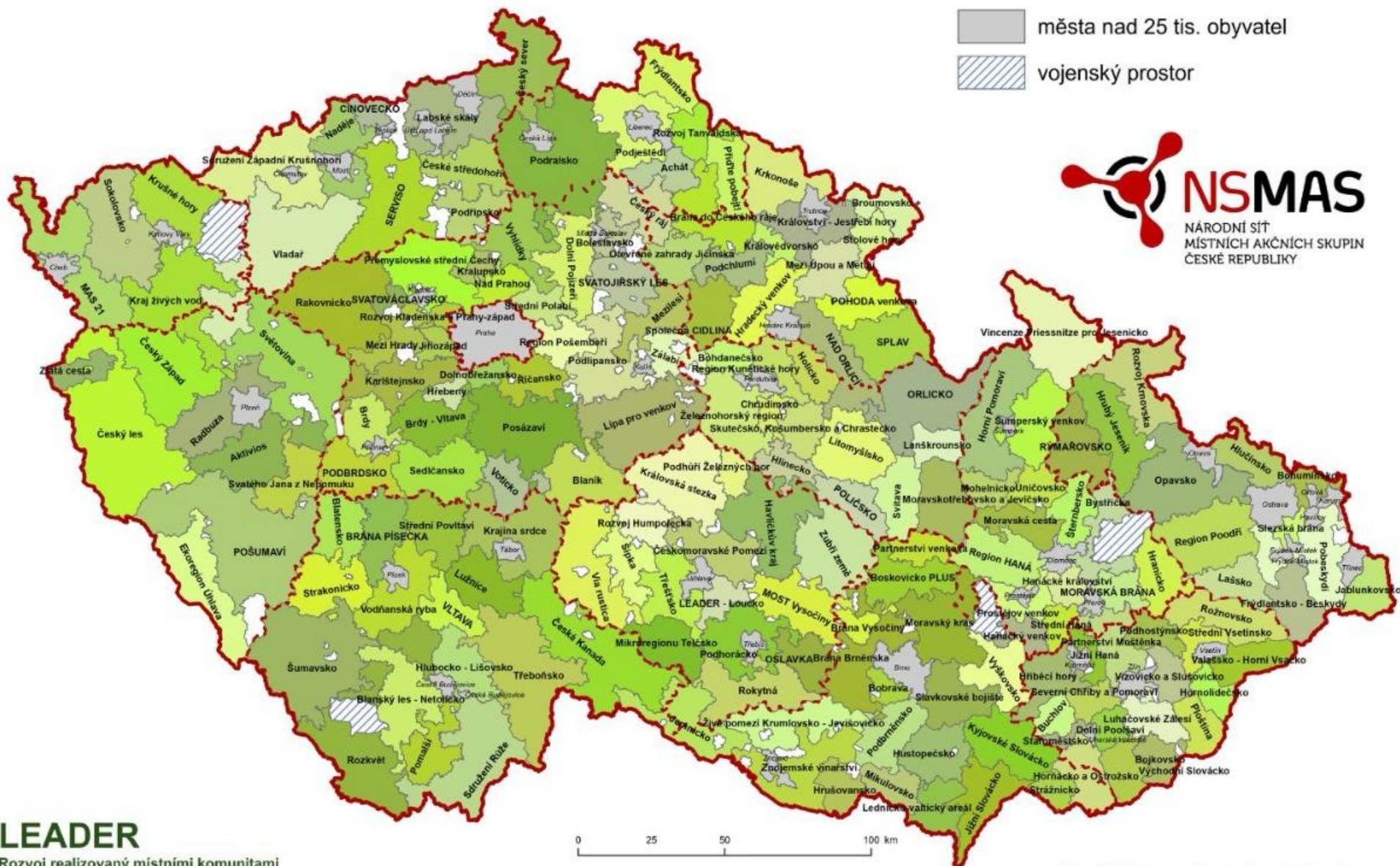
6,4
milionu obyvatel venkova

6
operačních programů

MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINY

na území ČR k 1.6.2025

- města nad 25 tis. obyvatel
- vojenský prostor

LEADER

Rozvoj realizovaný místními komunitami

Názvy MAS byly pro potřebu vizualizace zkráceny či upraveny.

Možné role MAS v programu M2050

- MAS jsou:
 - organizačně připravené na spolupráci s obcemi,
 - odborně způsobilé k poskytování poradenství a konzultací (zkušenosti SCLLD).
 - stabilními partnery státní správy a samospráv.
- MAS budou hrát v realizaci Základní úrovně M2050 v roli mentorů, koordinátorů a podporovatelů.

Pilotní ověření metodiky M2050

- Projekt “Zavádění politiky udržitelného rozvoje na místní úrovni”
- Realizace 1. 1. 2026 – 31. 12. 2028
- Zapojení poradců z MAS, školení pro poradce MAS, školení v obcích.
- Ověření jednotlivých částí metodiky M2050 pro praktické využití v obcích různých typů.
- Žádost o podporu OPZ+, čeká na hodnocení a schválení.
- Pilotování v krajích: Ústecký, Středočeský, Vysočina.
- Šíření po celé ČR.

Role MAS obecně

- Podpora území prostřednictvím integrovaného nástroje CLLD
- Energetické poradenství
- Plány rozvoje obcí
- Podpora partnerství v území i síťování mimo něj
- Kdo je vaší místně příslušnou MAS? www.lags.cz
- Kontaktovat může starosta, nebo jakákoliv osoba pověřená.

ING. TOMÁŠ HARANT

Zpracovatel metodiky M2050 pro základní úroveň

TELEFON

733 700 334

E-MAIL

tomas.harant@post.cz

- Přes 230 zmapovaných příkladů dobré praxe českých obcí při naplňování SDGs
- 38 zpracovaných kazuistik pro všech 17 cílů SDG
- 7 detailních terénních zpráv

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

17 CÍLŮ PRO PŘEMĚNU NAŠEHO SVĚTA

Hlavní zjištění z přípravy publikace

Český benchmark pro
management udržitelnosti
obcí a měst.

- Strategické plánování udržitelnosti
- Lídršip a management
- Inovace a pilotní testování
- Stakeholder engagement
- Expertní a zkušenostní sítě

Pachtovní smlouva obce Ostopovice

Stav půdy je v České republice velmi špatný a postupně se zhoršuje. Přibližně 54 % půdy je ohroženo vodní erozí, 25 % větrnou erozí, 62 % půdy je vysoce ohroženo okyselením a 49 % ohrožené utužením. Hlavním důvodem současného stavu je intenzivní průmyslové zemědělství, kvůli kterému dochází k omezenému doplňování organické hmoty do zeminy, což vede ke snížení schopnosti krajiny zadržovat vodu, a ke snižování úrodnosti půdy.

Čeští zemědělci hospodaří primárně na pronajaté půdě (cca 80 %), přičemž průměrná délka uzavřených smluv bývá nastavena na jeden nebo dva roky. Zemědělci tedy nemají motivaci „investovat“ do zvyšování obsahu organické hmoty v půdě a dlouhodobé péče o ni. Obec vlastníci půdu mohou hospodaření na svých pozemcích (pole, lesy, sady, pastviny, rybníky) ovlivnit pomocí pachtovních smluv. Pacht je laicky řečeno pronájem věci, kterou její vlastník (propachtovatel) přenechává nájemci (pachtýři) k dočasnému užívání a požívání, za což mu nájemce platí nájem (pacht).

V poslední době se objevují příklady obcí, které pachtovní smlouvy využívají pro motivaci zemědělců k více udržitelnému a ekologickému hospodaření. V pachtovních smlouvách se začínají objevovat podání jako je omezení pěstování plodin vyžadujících chemický postřik, používání mezplodin maximální výměry pozemků (půdních bloků). Důležitým aspektem je srovnávací zhodnocení na začátku a na konci pachtu třetí stranou, což umožňuje vypovězení smlouvy, pokud na pachtu

Proces úpravy pachtovních smluv může zabrat okolo jednoho roku. Při nastavování kritérií spolupracovat s odborníky. Obec nabídne nové podmínky stávajícím pachtýřům nebo s nimi uzavře nové výběrové řízení. Je možné, že stávající pachtýři na nové podmínky nepřijmou, z Prahy či Příbram ukazují, že je mezi zemědělci zájem. Pro zemědělce je motivací uzavřít smlouvu na delší dobu mezi pěti až deseti lety, nebo udržení relativně nižší ceny pachtu.

K úpravě pachtovních smluv přistoupili i v obci Ostopovice u Bma, kde na 12 hektarech hospodaří jeden pachtýř. Půdní rozbor například ukázal, že půda je silně ohrožena vodní a větrnou erozí a utužením. Ve spolupráci s Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy byla nastavena nová kritéria pro smlouvu, která motivuje pachtýře k omezení snižování mocnosti humusového horizontu erozí, acidifikace, kontaminace nebo utužení půdy prostřednictvím organického hnojení, pěstování hluboko kořenících rostlin a střídání plodin v osevním postupu. Délka nové smlouvy byla prodloužena na pět let, přičemž stanovuje pravidelné rozборы půdy, jejichž náklady jsou hrazeny z rozpočtu obce.

Stávající pachtýř, firma ZEVO Střelice, na nové podmínky přistoupil. V současné době pachtýř pěstuje mezplodiny a ve velkém vojtěšku, která půdu zkvatifikuje. Protože se firma věnuje primárně živočišné výrobě, používá vlastní organický hnůj pro zaorání.

Inspirativní dokumenty

– Metodika půdního průzkumu zemědělských pozemků určená pro pachtovní smlouvy

– Generátor pachtovních smluv

Příklad 1

Pachtovní smlouva obce Ostopovice

Pražský klimatický plán

Příklad 2

13 KLIMATICKÁ OPATŘENÍ

Pražský klimatický plán

Klimatický plán hlavního města Prahy (HMP) do roku 2030 je strategickým dokumentem metropole, který slouží k přijetí opatření vedoucích ke snížení klimatických dopadů na město a jeho obyvatele. Klimatický plán v sobě kromě redukce emisí CO₂ zahrnuje významný potenciál pro zlepšení životních podmínek a ekonomického postavení města, jeho obyvatel, institucí a firem, které v něm působí. Přináší široké spektrum příležitostí pro uplatnění při adaptaci města na současné a především budoucí klimatické podmínky. Vlny veder, rozpálené ulice, vysoké ceny energií, povodně, nedostatek vody a zeleně či jejich nerovnoměrná distribuce trápí populace velkoměst. Klimatické strategie přináší pojmenování a analýzu problémů spolu s návrhy a cestami jak jim čelit.

Praha se v roce 2019 vypravila po vzoru předních světových měst na cestu k uhlíkově neutrální metropoli. Klimatický plán se stává nástrojem pro celkovou restrukturalizaci pražského hospodářství a prosazování moderních a udržitelných technologií. Je součástí naplnění mezinárodního závazku Paktu starostů a primátorů (Covenant of Mayors for Climate and Energy 2018). Ambiciózním cílem je snížit emise CO₂ o 45 % do roku 2030 oproti stavu v roce 2010. Plán tvoří klíčový podklad pro čtyři zásadní pilíře klimatické politiky města:

- energetika a budovy
- mobilita
- zemědělníka
- zelené

Plán je souhrnně navrhováno 69 konkrétních opatření, která přispívají ke snížování emisí a jsou monitorovány a v souladu s metodickými pravidly Akčního plánu udržitelné energetiky vyhodnocovány. Úspěšnost jednotlivých projektů je měřena řadou indikátorů, a periodicky souhrnné infografice klimatického štítku města, tzv. Klimaskenu. Každý subjekt, který se rozhodne do některého z projektů aktivně zapojit, bude moci čerpat výhod konzultačního servisu a systému přímých i nepřímých podpor ze strany magistrátu HMP. Cílem opatření je zásadní energetická úspora a ukončení závislosti města na fosilních palivech, díky čemuž bude možné i snížovat životní náklady obyvatel Prahy.

Klimatický plán je navržen tak, aby se podařilo co největší část počátečních nákladů financovat za pomoci národních a evropských programů podpory, které budou dostupné v této dekádě. Z dotačních titulů bude možné za celé období let 2021 až 2030 na realizaci opatření získat odhadem 40 až 60 mld. Kč. Celkové náklady jsou kalkulovány ve výši cca 230 mld. Kč, z toho finance požadované z rozpočtu HMP a městských společností výši cca 55 mld. Kč, tj. cca 5,5 mld. Kč za rok. Vezmeme-li v úvahu vliv úsporných opatření, která Klimatický plán navrhuje, činí náklady (očištěné o snížení provozních výdajů) z vlastních zdrojů 1,1–2,2 mld. Kč ročně.

Inspirativní dokumenty

- Metodika výpočtu uhlíkové stopy městských částí hlavního města Prahy
- Města a sídelní krajina ČR v době změny klimatu. Stručný přehled problematiky pro představitele veřejné správy

Strategická práce s rámcem SDGs v Espoo

Strategická práce s rámcem SDGs v Espoo

Finské město Espoo se zavázalo k dosažení Cílů udržitelného rozvoje OSN do roku 2025. Tyto cíle jsou pro Espoo nástrojem, který umožňuje provázání místních strategií, projektů a aktivit a pomáhá najít společný jazyk pro spolupráci v rámci úřadu a s veřejností, firmami, neziskovými organizacemi a národní vládou. „Se současnými výzvami potřebujeme nové holistické myšlení. Pro Espoo ke změně myšlení dochází prostřednictvím SDGs,“ říká Ville Taajamaa, Espoo koordinátor Agendy 2030.

Závazek pro dosažení Cílů udržitelného rozvoje je rámcován ve strategickém plánu města Espoo Story (Příběh města Espoo), a je rozpracován do několika mezisektorových rozvojových programů. Jedním z nich je Udržitelné Espoo, které je zaměřeno na vývoj, testování a realizaci udržitelných a inovativních městských řešení společně s partnery a obyvateli. „V Espoo silně věříme, že pouze společná práce s firmami, univerzitami, neziskovkami, veřejností a školami vede k opravdovému úspěchu,“ říká Taajamaa.

Program řídí skupina složená z politických a administrativních zástupců města. Ta společně s dalšími zapojenými aktéry (stakeholdery) vytváří akční plán programu, který je realizován napříč celým městem (i mimo gesce samosprávy). Pro urychlení pokroku byl jmenován tzv. tým ud zapojení občanů, spolupráci s institucemi a soukromým sektorem. „Je důležité, aby za udržitelný rozvoj byli v organizační struktuře velmi vysoko. Proto je tým ud kanceláří primátora,“ doplňuje Taajamaa. Tým začal s 5 členy, dnes jich má 30. Město Espoo má jen kapka v moři v porovnání se 14 tisíci zaměstnanci města. Sami by pracují s jednotlivými odbory a městskými organizacemi formou sítě.

Výzvou pro Espoo stále zůstává holistický pohled na projekty města. Proto pro město nabízí služby a poradenství v oblastech vzdělávání, udržitelnosti, design thinkingu a designu.

Co děláme, je, že zapojíme designera služeb do jeho týmu, aby mohl pracovat společně. Každý zaměstnanec projde online vzdělávacím programem k SDGs a udržitelnosti. Kromě toho mají na každém oddělení vyškolené SDG kouče, kteří své kolegy na oddělení podporují. Pro celostní pohled na projekty Espoo vytvořilo tzv. SDG canvas, který projektové týmy používají při plánování a vyhodnocování projektů. SDG canvas také pomáhá jednotlivým zaměstnancům s provázáním jejich pracovních aktivit s Cíli udržitelného rozvoje.

Kromě interní práce se tým udržitelnosti zaměřuje na zapojování podnikatelských aktivit. Dosud se jim podařilo navázat pracovní vztahy s téměř stovkou místních podniků a institucí, a to prostřednictvím spolupráce na jednotlivých projektech jako je rozvoj energeticky pozitivních čtvrtí nebo obchodních modelů oběhového hospodářství. Strategické partnerství je navázáno se společnostmi sídlícími v Espoo (například partnerství v oblasti digitálních technologií se společností Nokia nebo cíle uhlíkové neutrality v oblasti dálkového vytápění s energetickou společností Fortum).

Příklad 3

Inspirativní dokumenty

– European Handbook for SDG Voluntary Local Reviews

– Local Green Deals – A Blueprint for Action

Jak na udržitelné obce. Vzorkovník úspěšných řešení

[Publikace ke stažení](#)

PLATFORMA

**obec
2030**

DOBŘÁ PRAXE UDRŽITELNOSTI
OBCÍ ČR

ČESKÉ OBCE NOSITELEM POKROKU

01

Inspirativní legislativa

Zákony jako LEX OZE III (sílení energií) patří mezi nejpropracovanější v EU.

02

Malé obce nositeli pokroku

Obce patří mezi první, které novinky implementují. Rozhodnutí odvážného starosty obce je efektivnější, než úřadu města.

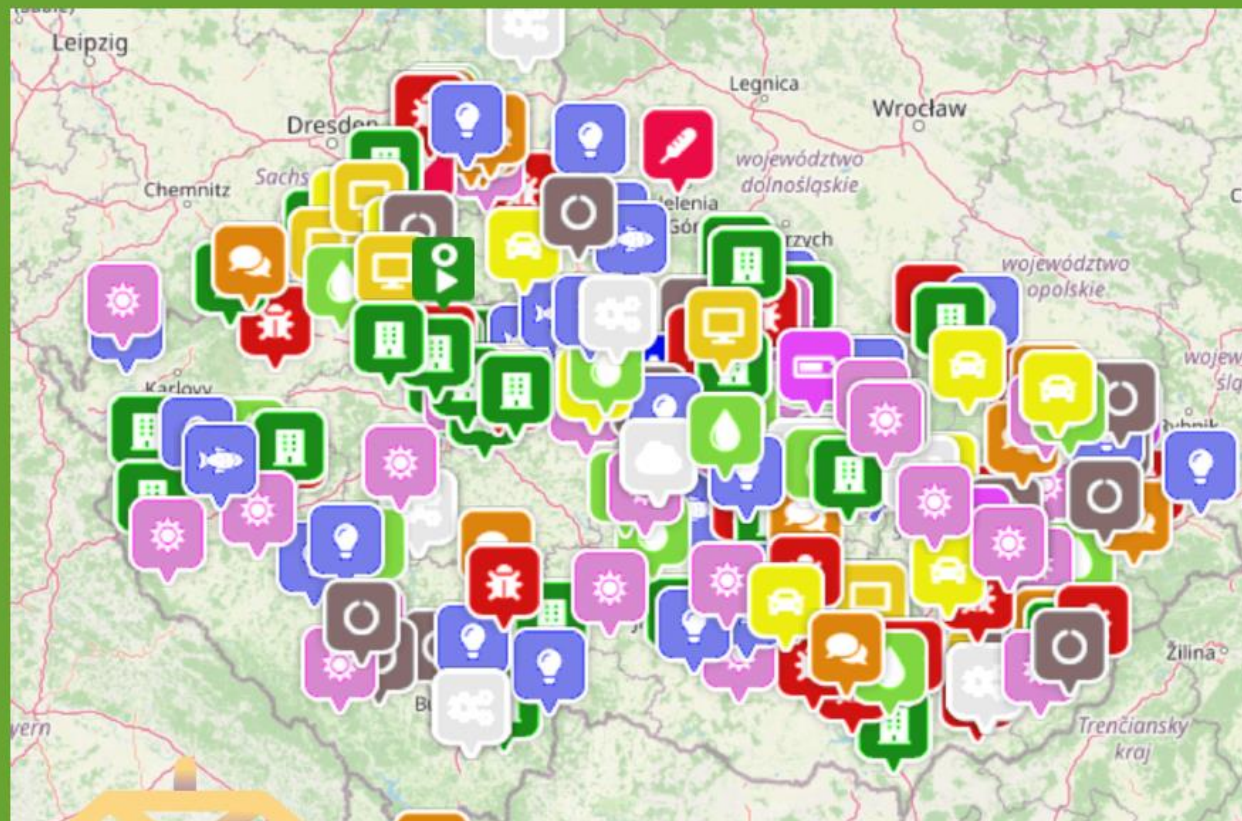
03

Udržitelné, energeticky soběstačné

Dobrá praxe na obcích ČR patří k Evropské špičce. Jen se o ní málo mluví.

MAPA

Mapa dobré praxe
ukazuje, že obce ČR patří
mezi Evropskou špičku v
oblasti decentrální
energetiky, udržitelnosti i
prvků smart village.

www.obec2030.cz/dobra-praxe

KAŽDOROČNÍ SOUTĚŽ

www.obec2030.cz/soutez

5. ročník (2025)

65

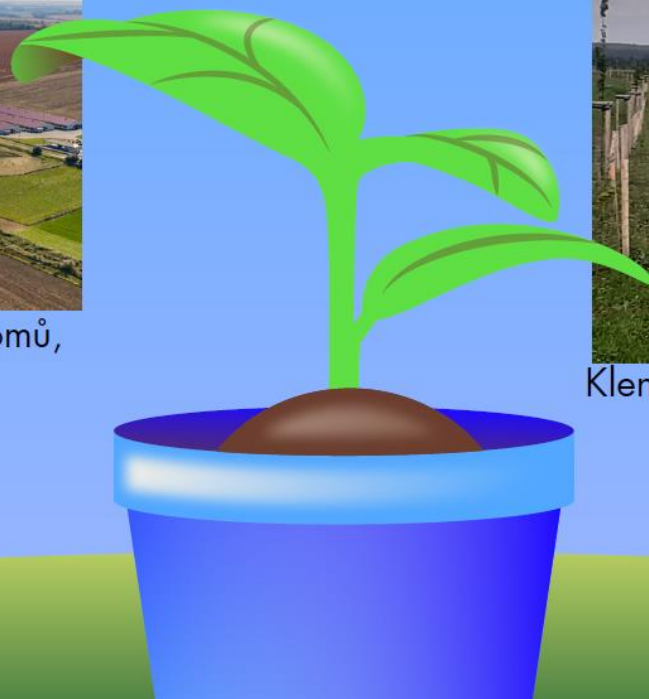
projektů obecní udržitelnosti

UDRŽITELNOST

Obce navracejí vodu do krajiny. Napravují nešetrnou melioraci i následky plošného zemědělství.

Šumice: 90 tisíc vysazených stromů,
42 tisíc keřů, biokoridory

Klenovice: od monokulturních lánů k
pestré krajině.

Závěrečná diskuze

- Prostor pro dotazy na prezentující
- Máte ve své obci nebo regionu zkušenosti s podobnými nástroji nebo přístupy?
- Jaké překážky vnímáte při zavádění udržitelných projektů na místní úrovni?
- Co by vám pomohlo v jejich realizaci – více informací, financování, spolupráce?"